

Het OCMW (Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn), wat is dat nu eigenlijk?

Versie nr: 1

Laatste wijziging: 16-09-2006

- 1) Waartoe dient deze fiche?
- 2) Wat is een OCMW (Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn)?
- 3) Wat doet een OCMW?
- 4) Welke vorm kan de OCMW-steun aannemen?
- 5) Wie kan geholpen worden door het OCMW?
- 6) Waar zijn de OCMW's te vinden?
- 7) Hoe steun verkrijgen van het OCMW?
- 8) Wie doet wat in een OCMW?
- 9) Welke zijn de adressen van de verschillende OCMW's van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?
- 10) Wat kan ik doen indien ik nog andere vragen heb?

1. Waartoe dient deze fiche?

Deze fiche maakt deel uit van een verzameling fiches die voor iedereen toegankelijk is via de website www.ocmw-info-cpas.be.

Al deze fiches geven antwoord op belangrijke vragen over de steun en bijstand van het OCMW (Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn).

Indien u het antwoord op uw vraag niet zou vinden in één van deze fiches of indien u een zeer precieze vraag hebt over een welbepaalde steun of bijstand, aarzel dan niet van contact op te nemen met het OCMW van de gemeente waar u woont.

Onder de titel van elke fiche vindt u een kadertje met de datum van de fiche en de datum van de laatste aanpassing. Vergeet niet van deze even te bekijken zodat u zeker bent dat de fiche die u gebruikt nog niet verouderd is.

De informatie die hier wordt aangeboden is geen wettige basis om rechten te doen gelden. Daarvoor verwijzen we naar wetteksten en reglementen.

2. Wat is een OCMW (Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn)?

De letters “OCMW” staan voor “**Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn**”. In het Frans is zijn benaming “CPAS” wat staat voor “Centre Public d’Action Sociale”.

Met betrekking tot de Franse benaming spraken we tot februari 2004 van een « Centre public **d’Aide sociale** », maar deze werd veranderd door een wet en sinds 1 maart 2004 noemt men ze « Centres publics **d’Action sociale** ». De naamsverandering wilde vooral benadrukken dat de OCMW’s een dynamische rol spelen in zowel het inschakelingproces van mensen in moeilijkheden als in de strijd tegen sociale uitsluiting . Deze nieuwe benaming sluit ook nauw aan bij de filosofie van de sociale welvaartsstaat volgens welke een passieve bijstand niet volstaat.

Het OCMW is een **openbare dienst** die **in 1976** in het leven geroepen is door de Belgische staat en georganiseerd is op **lokaal niveau**.

De OCMW’s hebben de « commissies van openbare onderstand » (de COO) vervangen. Deze hadden als opdracht de bestaande ellende te verlichten en te voorkomen en de ziekenhuisdienst te organiseren.

Net als andere openbare diensten zoals de BGDA of de MIVB, is het OCMW ontstaan omdat het nodig was voor het algemeen belang. De Staat heeft hem een **bijzondere opdracht** toevertrouwd. (zie “[Wat doet een OCMW?](#)”).

Het feit dat het gaat om een openbare dienst brengt verschillende gevolgen met zich mee:

<http://www.ocmw-info-cpas.be>
Het OCMW, wat is dat nu eigenlijk?

a) De werking en de opdrachten van de OCMW's zijn **vastgelegd in wetten**. Met andere woorden, de OCMW's handelen binnen een wettelijk kader waarbinnen zij sommige dingen moeten doen en andere dingen niet mogen doen. Dit wettelijk kader bestaat uit verschillende wetten. Drie van hen zijn echter zeer belangrijk.

i) **de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de OCMW's.**

*Deze wet heeft de OCMW's in het leven geroepen. Zij behandelt de **werking en de opdrachten van de OCMW's**, evenals de maatschappelijke dienstverlening. Sommige bepalingen uit deze wet zijn geregionaliseerd. Dit houdt in dat de organieke wet van 1976 betreffende de OCMW's niet integraal op dezelfde manier wordt toegepast in Vlaanderen, in Wallonië en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Nochtans is het enkel de federale wetgever die de essentiële bepalingen kan wijzigen. Deze slaan op het ontstaan van de OCMW's en op de opdracht de maatschappelijke dienstverlening te verzekeren.*

ii) **de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie.**

*Deze wet heeft de wet van 1974 betreffende het bestaansminimum vervangen (in het Frans werd deze afgekort tot "loi minimex"). Zoals de naam reeds laat vermoeden, gaat zij over het **recht op maatschappelijke integratie**. Dit recht kan verschillende vormen aannemen, onder andere de vorm van een **leefloon**. Zij handelt eveneens over maatschappelijke integratie via tewerkstelling en over het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie. Verder voorziet zij ook welke procedures gevolgd moeten worden in verband met het recht op maatschappelijke integratie.*

iii) **de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de OCMW's.**

Deze wet bepaalt onder andere welk OCMW territoriaal bevoegd is om een steunaanvraag te behandelen.

- b) De werkzaamheden van een OCMW kunnen niet onderbroken worden omdat zij, per definitie, beantwoordt aan een behoefte van de gemeenschap (het OCMW is dus in principe open tijdens de vakanties).
- c) Als openbare dienst moet het OCMW alle mensen die recht hebben op bijstand en die zich in gelijkaardige objectieve omstandigheden bevinden, gelijk behandelen. De toekenning van een steun of bijstand mag de rechthebbende niet in een betere positie plaatsen ten opzichte van anderen die zich in gelijkaardige omstandigheden bevinden. Dit verhindert echter niet dat het OCMW aan éénieder een behandeling kan geven die aangepast is aan zijn concrete situatie.
- d) Als openbare dienst is het OCMW verplicht zijn opdracht te vervullen met respect voor de ideologische, filosofische en religieuze overtuigingen van de mensen die op hem beroep doen.
- e) Het OCMW moet eveneens opletten dat het de privacy en het privéleven van de mensen respecteert. Zo werd het respect voor het beroepsgeheim ingeschreven in de organieke wet betreffende OCMW's. Het beroepsgeheim is van toepassing op de politiek afgevaardigden en op het personeel van het OCMW.

3. Wat doet een OCMW?

Het OCMW heeft tot taak aan personen en gezinnen de **dienstverlening** te verzekeren waartoe de gemeenschap gehouden is.

In België is de maatschappelijke dienstverlening een **stelsel dat bescherming wil bieden** aan personen en gezinnen die niet meer beschikken over voldoende middelen om een leven te kunnen leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid (bijvoorbeeld door een faillissement, een ziekte, een ontslag, familiale problemen, etc.).

Het hoofddoel van de maatschappelijke dienstverlening is aan éénieder toelaten een **leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid**.

De notie menselijke waardigheid is geëvolueerd met de jaren, maar in de huidige Belgische samenleving houdt zij op z'n minst in dat men zich kan voeden, zich kan kleden, zich kan huisvesten, zich kan verzorgen en toegang kan hebben tot de gezondheidszorg. Indien, omwille van moeilijkheden, iemand niet meer zou beschikken over de nodige middelen om zich te voeden, te kleden, te huisvesten, zich te verzorgen, of om toegang te hebben tot de gezondheidszorg, dan is het OCMW er om te helpen.

De steun die het OCMW toekent kan verschillende vormen aannemen. Zij zal in elk geval afhankelijk zijn van de situatie waarin iemand zich bevindt. Zij kan de vorm aannemen van een financiële hulp (leefloon of een equivalent aan het leefloon), een psychosociale hulp, een medische hulp, etc. Het OCMW onderzoekt elke steunaanvraag en doet voorstellen die het best daarbij aansluiten en die beantwoorden aan de behoefte van de persoon in kwestie.

Opgepast, het recht op maatschappelijke integratie en de maatschappelijke diensverlening worden begrepen als **residuaire rechten** van de sociale zekerheid en de familiale bijstand. Dit betekent dat het OCMW enkel en alleen kan tussenkomen wanneer iemand geen rechten meer kan doen gelden op een andere tussenkomst van de sociale zekerheid. Het OCMW gaat toch tussenkomen wanneer iemands situatie niet overéénstemt met de menselijke waardigheid. Het OCMW kan voorschotten verlenen (op het pensioen, op de werkloosheidsuitkering, ...) die het dan direct kan terugvorderen bij de betreffende instelling.

Naast het toekennen van individuele steun aan personen in moeilijkheden, voorziet de wet bovendien dat het OCMW, daar waar het nodig blijkt, instellingen of diensten met een sociaal, curatief of preventief karakter kan opstarten en beheren. De **diensten die beheerd worden door het OCMW** zijn zeer verschillend en hangen in grote mate af van OCMW tot OCMW en dit volgens de behoeften van de bevolking die leeft in de gemeente.

Hierna volgen enkele voorbeelden van diensten die beheerd worden door OCMW's : dienst schuldbemiddeling, washuis, sociale winkel, opvangtehuis, transit-woning, sociaal restaurant, kindertehuis, dienst hulp aan families, rusthuis, etc.

4. Welke vorm kan de OCMW-steun aannemen?

De OCMW-steun kan **verschillende vormen** aannemen. De wet voorziet dat zij van materiële, sociale, geneeskundige, sociaal geneeskundige of psychologische aard kan zijn.

Zo gaat de OCMW-steun van zuivere financiële hulp tot socioprofessionele inschakeling, met daartussen thuiszorg, schuldbemiddeling, juridische bijstand, steun in natura (bijvoorbeeld het voorzien van warme maaltijden of kleding), etc.

Concreet en onder bepaalde voorwaarden, kan het OCMW:

- U een financiële hulp toekennen (het leefloon en het equivalent leefloon zijn de meest voorkomende vormen van financiële hulp)
- U inschrijven bij een ziekenkas
- U financiële voorschotten toekennen (op werkloosheidsuitkeringen bijvoorbeeld)
- U steun in natura toekennen (maaltijd, kleren, etc.)
- U helpen met het zoeken van een opleiding, een job
- Tussenkomen in de medische en farmaceutische kosten
- U een installatiepremie toekennen of u helpen een huurwaarborg te vestigen
- U een hulp aan huis bezorgen door middel van familiale hulp of huishoudelijke hulp
- Tussenkomen in de betaling van de gas-, elektriciteit- en stookoliefacturen
- Tussenkomen in de kosten van de deelname aan sportieve en culturele evenementen
- Etc.

Alle OCMW's beschikken niet altijd over dezelfde diensten dus aarzel niet, indien u meer wilt weten, van contact op te nemen bij het OCMW van de gemeente waar u woont.

5. Wie kan geholpen worden door het OCMW?

Iedereen heeft **recht op maatschappelijke dienstverlening** van het OCMW, maar het OCMW is enkel gehouden steun te verlenen indien bepaalde **voorwaarden** vervuld zijn.

Eén van de voorwaarden die moet vervuld zijn om recht te hebben op eender welke hulp is het feit dat men **behoefstig** is.

Dit betekent dat men niet meer beschikt over voldoende middelen om een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid (zie “[Wat doet een OCMW?](#)”)

Daarnaast zijn er nog **andere voorwaarden** die moeten vervuld zijn, zoals het feit dat men in België woont, of bijzondere voorwaarden die afhankelijk zijn van het soort steun waarover het gaat. Bijvoorbeeld: om een leefloon te kunnen ontvangen moet men in principe meerderjarig zijn. Een ander voorbeeld: als iemand illegaal verblijft in België, heeft die persoon in principe enkel recht op dringende medische hulpverlening.

Het is de taak van het OCMW om na te gaan of iemand alle voorwaarden vervult die nodig zijn om een bepaalde steun te kunnen verkrijgen.

De beslissingen van het OCMW ten aanzien van uw aanvraag en waarmee u niet akkoord bent kunt u **aanvechten bij de arbeidsrechtbank**.

6. Waar zijn de OCMW's te vinden?

Er is **een OCMW in elke gemeente van België** (er zijn dus 589 OCMW's in heel België waarvan 19 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest). Indien u advies nodig heeft of u wilt een steunaanvraag indienen, moet u zich in principe wenden tot **het OCMW van de gemeente waar u woont**.

Indien het OCMW niet bevoegd is om u te helpen, zal hij uw steunaanvraag doorsturen naar het bevoegde OCMW en u hiervan op de hoogte brengen.

Voor de 19 OCMW's van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vindt u de adressen en de openingsuren in de fiche “[Adressen en openingsuren van de 19 OCMW's van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#)”.

7. Hoe steun verkrijgen van het OCMW's?

Om steun te kunnen verkrijgen van een OCMW, moet u een zekere procedure volgen. Deze procedure wordt in detail beschreven in de [fiche "procedure betreffende een steunaanvraag"](#).

Schematisch ziet het te volgen traject er als volgt uit :

Stap 1: U gaat naar een OCMW om een aanvraag in te dienen. U ontvangt een bewijs van aanvraag waarmee kan bewezen worden dat de aanvraag werd ingediend.

Stap 2: Tijdens het eerste onderhoud onderzoekt de maatschappelijk assistent uw steunaanvraag, hij legt u uit wat uw rechten en de verplichtingen zijn en bekijkt met u wat de best mogelijke oplossing is voor uw situatie.

Stap 3: De maatschappelijk assistent gaat dan een sociaal onderzoek beginnen Hiervoor is uw medewerking noodzakelijk. Sommige documenten moeten worden voorgelegd en bepaalde stappen moeten ondernomen worden. Indien nodig zal er ook een huisbezoek plaatsvinden.

Stap 4: De maatschappelijk assistent zal dan z'n rapport indienen bij een Comité, genaamd "Bijzonder Comité voor de sociale dienst". Het is dit Comité dat in naam van het OCMW beslist over het al dan niet toekennen van steun. U kunt alvorens er beslist wordt en indien u dat wenst, vragen om gehoord te worden door het Comité.

Stap 5: Het OCMW moet een beslissing nemen binnen de 30 dagen die volgen op de ontvangst van de aanvraag.

Stap 6: Het OCMW brengt u dan op de hoogte van de beslissing binnen de 8 dagen die volgen, het doet dit bij aangetekende brief.

Stap 7: Indien u niet akkoord gaat met de beslissing van het OCMW, kunt u de beslissing aanvechten bij de arbeidsrechtbank, en dit binnen een termijn van 3 maanden vanaf de datum van de betekening van de beslissing.

8. Wie doet wat in een OCMW?

Er werken veel mensen in een OCMW. De maatschappelijk assistenten zijn misschien de meest gekende, maar zeker niet de enigen die een belangrijke rol spelen in het OCMW. Het OCMW kan trouwens enkel functioneren dankzij bepaalde instellingen. Het is dus belangrijk en nuttig van deze te kennen.

De inhoud van de rol die zij vervullen wordt hieronder samengevat.

a) De belangrijkste organen:

i) De Raad voor Maatschappelijk Welzijn

De Raad voor Maatschappelijk Welzijn leidt het OCMW.

Zijn leden noemt men OCMW-raadsleden. Het gaat om **politiek afgevaardigden, verkozen door de Gemeenteraad** na elke gemeenteraadsverkiezing. Elke 6 jaar wordt er dus een nieuwe Raad voor Maatschappelijk Welzijn verkozen.¹ De leden worden niet rechtstreeks verkozen door de bevolking (het gaat over een lokale maar indirecte verkiezing).

Het aantal leden van de Raad voor Maatschappelijk Welzijn is afhankelijk van de afmeting van de gemeente. Het aantal schommelt tussen 9 (voor de kleintjes) tot 15 (voor de grotere).

ii) Het Bijzonder Comité voor de sociale dienst

De wet laat de Raad voor Maatschappelijk Welzijn toe van alle beslissingen te nemen, onder andere de beslissingen over de steunaanvragen, maar meestal delegeert de Raad deze opdracht aan een bijzonder Comité genaamd “het Bijzonder Comité voor de sociale dienst”. In dit Comité zetelen enkele OCMW-raadsleden en de Voorzitter van

---

¹ De gemeenteraadsverkiezingen werden gehouden op 8 oktober 2006. De nieuwe OCMW-raadsleden en de voorzitter van het OCMW zullen worden verkozen in de maanden die volgen. De nieuwe Raden voor Maatschappelijk Welzijn zullen in principe begin 2007 gevormd worden en zetelen voor een periode van 6 jaar.

het OCMW. Zij zijn het die in naam van het OCMW de beslissingen nemen betreffende de steunaanvragen.

b) De belangrijkste functies:

i) De Voorzitter

De Voorzitter wordt verkozen bij geheime stemming, door en onder de OCMW-raadsleden.

Hij leidt de activiteiten van het centrum.

Hij kan niet alleen beslissen over de toekenning van een steun, behalve in geval van hoogdringendheid. En zelfs dan, enkel en alleen binnen de grenzen vastgelegd door de wet en door het huishoudelijk reglement van de Raad voor Maatschappelijk Welzijn en indien zijn beslissing op de eerstvolgende raad bekrachtigd wordt.

ii) De Secretaris

Elk OCMW heeft een Secretaris.

Zijn belangrijkste opdrachten zijn de volgende:

- hij woont de vergaderingen van de raad, het vast bureau en van de bijzondere comités bij, hij bereidt de dossiers die bij hem ingediend zijn voor, hij waakt over de motivering van de beslissingen en over het respect voor de wet, het bewaren van het archief;
- onder het toezicht van de Voorzitter neemt hij de zaken in vooronderzoek, leidt de administratie en is hoofd van het personeel;
- hij tekent samen met de Voorzitter alle stukken die van het centrum uitgaan (het OCMW kan enkel tot iets gehouden zijn door een dubbele handtekening, die van de Voorzitter en die van de Secretaris)

iii) De Ontvanger

Elk OCMW heeft een ontvanger. Hij heeft tot taak om, onder zijn persoonlijke en financiële verantwoordelijkheid, de ontvangsten te registreren en de uitgaven te betalen. Hij is de financieel en budgettaire raadgever van het centrum.

iv) De maatschappelijk assistenten

Elk OCMW heeft minstens één maatschappelijk werker. De maatschappelijk assistent, de wet spreekt van maatschappelijk werker, heeft als opdracht personen en families te helpen hun moeilijke situatie te boven te komen of deze te verbeteren.

Daartoe probeert hij de situatie waarin iemand zich bevindt te begrijpen tijdens een eerste onderhoud. Hij bereidt het dossier voor, hij geeft documentatie en adviezen aan het Bijzonder Comité voor de Sociale Dienst (deze instelling neemt de uiteindelijke beslissing over de steunaanvraag) en hij verzekert de sociale begeleiding.

Zijn functie in het OCMW is zodanig belangrijk dat de beslissingen van het OCMW over de steunaanvragen enkel en alleen geldig zijn indien genomen op grond van een sociaal onderzoek dat gevoerd werd door een maatschappelijk assistent. (zie “procedure betreffende een steunaanvraag”)

v) Het personeel van het OCMW

De wet verplicht uitdrukkelijk dat elk OCMW beschikt over een secretaris, een ontvanger en minstens één maatschappelijk werker.

Voor het overige behoort het aan de Raad voor Maatschappelijk Welzijn om het personeelskader vast te leggen.

Naast de aanwezigheid van maatschappelijk werkers, functioneert het OCMW dankzij een groot aantal administratief personeel, maar ook zeer dikwijls met juristen, informatici, economen, arbeiders, etc.

Indien het OCMW beschikt over andere diensten zoals een rusthuis, een dagverblijf, etc., is er ook verzorgend personeel aanwezig (verpleger(s), kinesitherapeuten, etc.).

9. Welke zijn de adressen van de verschillende OCMW's van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?

De adressen en de openingsuren van de 19 OCMW's van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn opgenomen in de [fiche "Adressen en openingsuren van de 19 OCMW's van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest"](#).

10. Wat kan ik doen indien ik nog andere vragen heb?

Indien u het antwoord op uw vraag niet zou vinden in één van deze fiches op de website www.ocmw-info-cpas.be, of indien u een zeer precieze vraag hebt over een welbepaalde steun of bijstand, aarzel dan niet van contact op te nemen met het OCMW van de gemeente waar u woont. (Zie "[Adressen en openingsuren van de 19 OCMW's van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#)").

